

Stosunek do energetyki jądrowej

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kierując się ku neutralności klimatycznej Polska energetyka ma stopniowo odchodzić od węgla i w coraz większym stopniu wykorzystywać zeroemisyjne źródła odnawialne oraz – również uznawaną za „czystą” – energię elektryczną wytwarzaną w elektrowniach jądrowych, które w naszym kraju dopiero mają powstać. Planuje się budowę co najmniej dwóch takich obiektów. Zakłada się, że ich udział w produkcji energii elektrycznej w Polsce będzie wynosił w pierwszej połowie lat 40. około 20%–25%. Pierwszy reaktor ma być gotowy w 2033 roku. W przeciwieństwie do raczej niekontrowersyjnego pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, jej produkcja przy wykorzystaniu rozszczepiania jąder atomów rodzi pewne obawy, a wydarzenia takie, jak katastrofa w Czarnobylu czy – mniej odległa w czasie – w Fukushima, która nastąpiła na skutek trzęsienia ziemi, obawy te potęgują. Lęki mogą niekiedy wynikać także ze skojarzeń energii atomowej z bronią masowego rażenia i wojną (taki jest zresztą rodowód tej technologii). W sondażu przeprowadzonym w maju¹ zapytaliśmy badanych o ich stosunek do budowy elektrowni jądrowej w Polsce oraz kwestie związane z jej funkcjonowaniem.

Katastrofa w Fukushima w 2011 roku nasiliła sceptyczny stosunek Polaków do energetyki jądrowej, który od tamtego czasu przeważa nad poparciem. Obecnie jednak przewaga ta jest mniejsza niż przed laty. Za budowę elektrowni jądrowych w Polsce opowiada się dwie piąte badanych (39%, od poprzedniego pomiaru w 2018 roku wzrost o 5 punktów procentowych), a 45% respondentów (spadek o 5 punktów) jest temu przeciwnie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (372) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

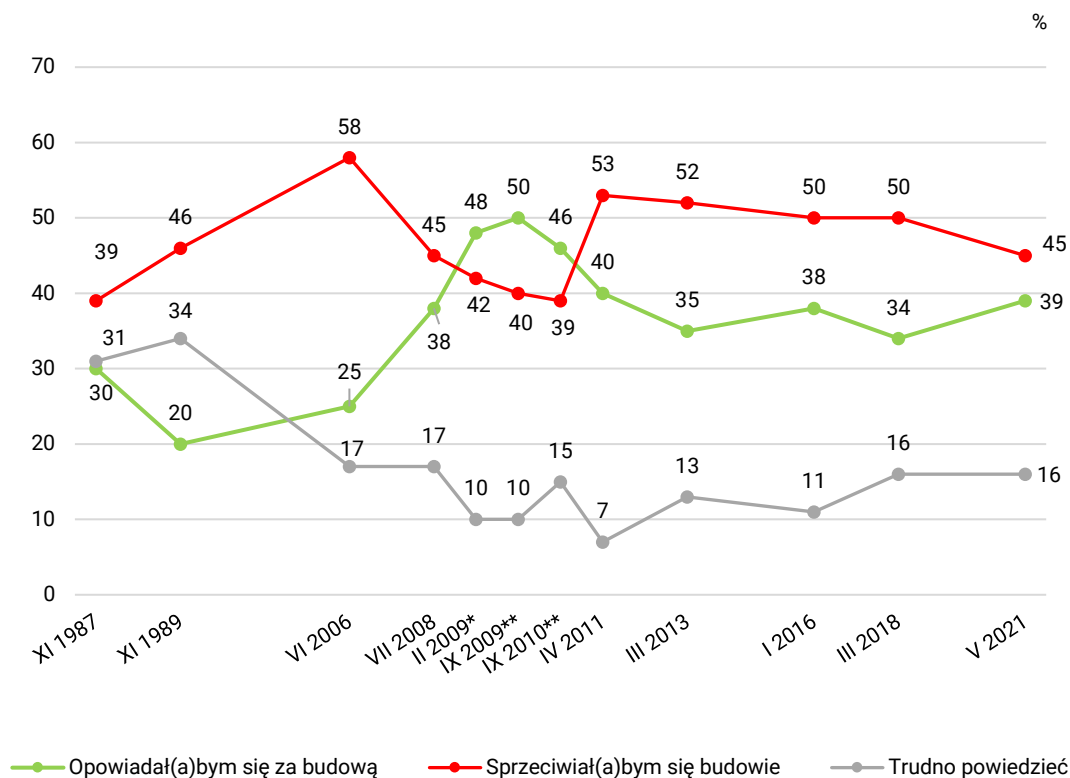
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadającym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadającym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 maja 2021 roku na próbie liczącej 1163 osoby (w tym: 54,8% metodą CAPI, 30,0% – CATI i 15,2% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS.1. Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?

* Badanie dla Ambasady Brytyjskiej

** Badanie dla Ministerstwa Gospodarki

Rozwój energetyki jądrowej w Polsce znacznie częściej popierają mężczyźni niż kobiety (odpowiednio 55% i 25%). Opowiadający się za budową elektrowni przeważają nad sprzeciwiającymi się temu wśród młodszej części badanych (poniżej 35 roku życia), respondentów mających wyższe wykształcenie oraz mieszkańców największych miast (liczących co najmniej 500 tys. ludności), jak również wśród kadry kierowniczej i specjalistów, techników i średniego personelu, prywatnych przedsiębiorców, robotników wykwalifikowanych i ankietowanych uzyskujący najwyższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (3000 zł i więcej). Z kolei poziomem sprzeciwu wyróżniają się – poza kobietami – ankietowani w wieku 55–64 lata, mający wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy administracyjno-biurowi, respondenci pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych (w tym rolnicy), uzyskujący niskie dochody *per capita* (poniżej 1500 zł) i osoby niezadowolone z własnej sytuacji materialnej. Poglądy polityczne nie mają w tym względzie tak dużego znaczenia, można jednak zauważyć, że częściej niż przeciętnie za budową opowiadają się osoby o poglądach lewicowych, natomiast sprzeciw wyrażają identyfikujący się z politycznym centrum. Deklaracje badanych o orientacji prawicowej są z kolei niemal równo

podzielone. Zwolennikami rozwoju energetyki jądrowej w Polsce zauważalnie częściej niż pozostali są potencjalni wyborcy Lewicy oraz Konfederacji Wolność i Niepodległość, co w przypadku obu tych elektoratów może być związane z relatywnie niższą średnią wieku². Przeważają oni także wśród zwolenników Koalicji Obywatelskiej, choć tu stanowiska są bardziej zróżnicowane. Wśród popierających Zjednoczoną Prawicę i Polskę 2050 Szymona Hołowni, podobnie jak wśród ogółu Polaków, przeważają sceptycy.

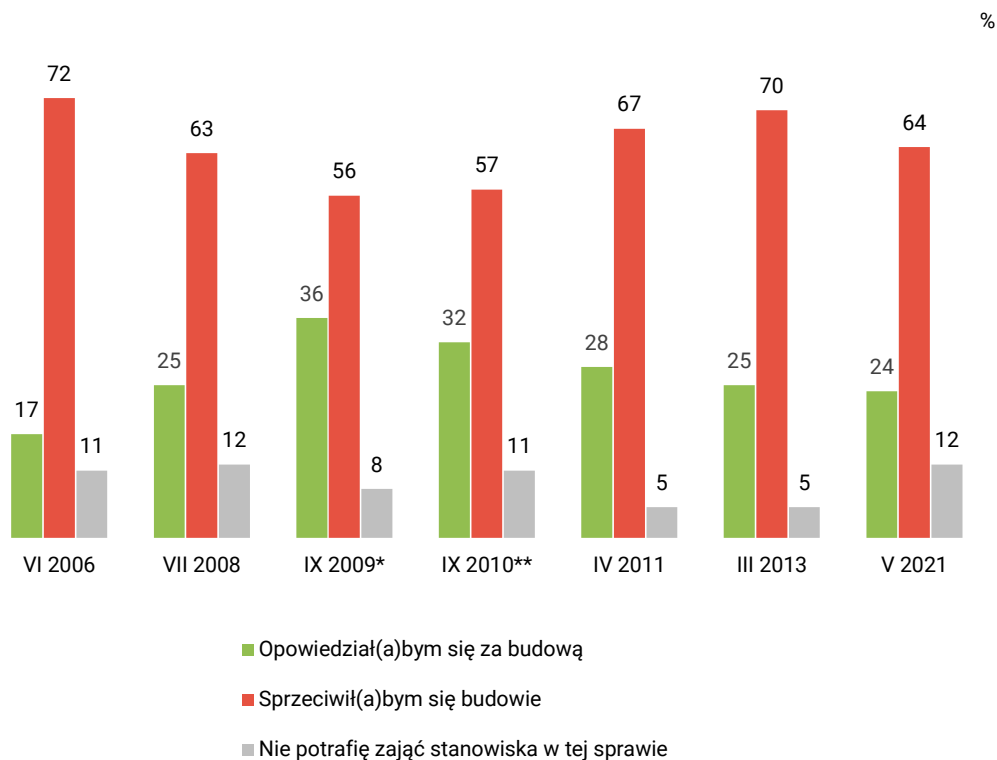
TABELA 1

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Stosunek do budowy elektrowni atomowych w Polsce		
	poparcie	sprzeciw	stosunek nieokreślony
	w procentach		
Lewica	63	31	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	62	28	9
Koalicja Obywatelska	47	40	13
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	40	46	14
Polska 2050 Szymona Hołowni	40	46	14
Niezdecydowani, na kogo głosować	39	42	18
Niezamierzający głosować	26	51	23

Poparcie ankietowanych dla rozwoju energetyki jądrowej jest mniejsze, jeśli elektrownia miałaby stanąć w pobliżu miejsca ich zamieszkania. Za budowę takiego obiektu w swojej okolicy opowiedziałaby się jedna czwarta badanych (24%), natomiast dwie trzecie by oponowało (64%). Obecne wyniki są zbliżone do tych, jakie rejestrowaliśmy w pierwszej połowie ubiegłej dekady (czyli po katastrofie w Fukushima). Nieco większe poczucie bezpieczeństwa w kontekście energetyki jądrowej obserwowaliśmy w latach 2009–2010.

² Wynosi ona odpowiednio 41 lat (Lewica) i 35 lat (Konfederacja). W przypadku elektoratu Prawa i Sprawiedliwości średnia wieku wynosi 58 lat, Koalicji Obywatelskiej – 48 lat, a Polski 2050 Szymona Hołowni – 44 lata.

RYS. 2. Gdyby elektrownia atomowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy przeciw tej decyzji?

* Badanie Ministerstwa Gospodarki

** W latach 2009–2011 wariant odpowiedzi brzmiał „trudno powiedzieć”

Niemal jedna trzecia badanych popierających budowę elektrowni jądrowych w Polsce (czyli około 12% ogółu badanych) oponowałaby, gdyby jeden z takich obiektów miał powstać w okolicy ich miejsca zamieszkania. To minimalnie częściej niż przeciętnie mieszkańcy makroregionu wschodniego (17%), badani w wieku 25–34 lata (16%) oraz potencjalni wyborcy Zjednoczonej Prawicy (16%).

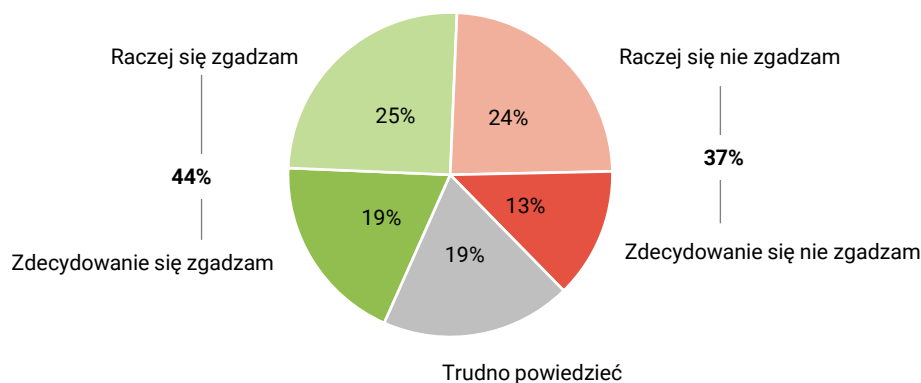
TABELA 2

Stosunek do budowy elektrowni atomowych w Polsce	Stosunek do budowy elektrowni atomowej w okolicy miejsca zamieszkania respondenta		
	poparcie	sprzeciw	stosunek nieokreślony
	w procentach		
Poparcie	59	30	11
Sprzeciw	0	99	1
Trudno powiedzieć	3	49	48

Przeważająca część badanych zgadza się z tym, że rozwój energetyki jądrowej jest konieczny, jeśli Polska chce odchodzić od węgla – choć głosy w tej sprawie są bardzo zróżnicowane (44% wobec 37% odrzucających ten pogląd).

CBOS

RYS. 3. Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że rozwój energetyki jądrowej w Polsce jest konieczny, jeśli chcemy odchodzić od energetyki opartej na węglu?

Na stanowisko w tej sprawie, podobnie jak w przypadku stosunku do budowy elektrowni atomowych, najsilniej rzutuje płeć respondentów, poziom ich wykształcenia oraz wiek. Przy założeniu, że Polska będzie odchodzić od energetyki węglowej, zastąpienie jej energetyką jądrową znacznie częściej za konieczne uznają mężczyźni niż kobiety, a także – w zauważalnie większym stopniu niż pozostali – badani mający wyższe wykształcenie i młodszy (poniżej 35 lat). Wyróżniają się także mieszkańcy dużych (100 000 – 499 999 ludności) i największych miast, osoby uzyskujące relatywnie wysokie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (powyżej 1999 zł), a także kadra kierownicza i specjaliści, technicy i średni personel, robotnicy wykwalifikowani i prywatni przedsiębiorcy. Taki kierunek transformacji energetycznej nieco częściej aprobowali ankieterzy o poglądach lewicowych niż prawicowych oraz, szczególnie, centrowych, a także – wyraźnie częściej niż inni – respondenci popierający Lewicę i Konfederację. Relatywnie najwięcej osób negujących konieczność rozwoju energetyki jądrowej jest wśród obecnie niezamierzających głosować w wyborach parlamentarnych lub niezdecydowanych, na kogo oddać swój głos, wśród respondentów najslabiej wykształconych, robotników niewykwalifikowanych, badanych uzyskujących najniższe dochody *per capita* (poniżej 1000 zł) i źle oceniających własną sytuację materialną.

TABELA 3

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że rozwój energetyki jądrowej w Polsce jest konieczny, jeśli chcemy odchodzić od energetyki opartej na węglu?		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica	63	31	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	62	27	12
Koalicja Obywatelska	52	31	18
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	47	32	21
Polska 2050 Szymona Hołowni	44	31	25
Niezdecydowani, na kogo głosować	44	39	17
Niezamierzający głosować	32	43	25

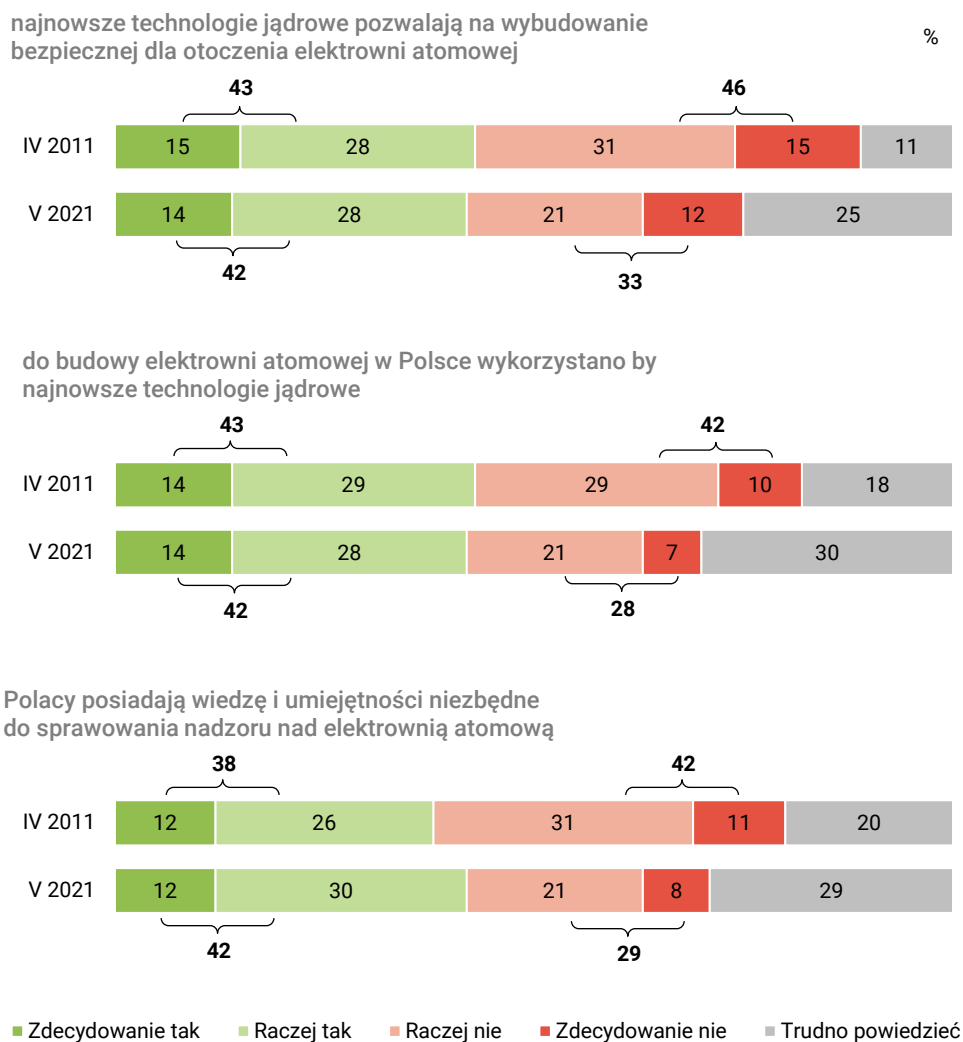
Respondenci, którzy zgadzają się z tym, że odchodzenie od węgla wymaga rozwoju energetyki jądrowej, w zdecydowanej większości popierają budowę elektrowni atomowych w Polsce, natomiast badani będący przeciwnego zdania na ogół są jej przeciwni.

TABELA 4

Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że rozwój energetyki jądrowej w Polsce jest konieczny, jeśli chcemy odchodzić od energetyki opartej na węglu?	Stosunek do budowy elektrowni atomowych w Polsce		
	poparcie	sprzeciw	stosunek nieokreślony
	w procentach		
Tak	77	14	9
Nie	9	83	9
Trudno powiedzieć	13	42	45

W kwestiach związanych z zaawansowaniem technologii jądrowych i z kompetencjami ludzi nadzorujących funkcjonowanie elektrowni, a więc takich, które wpływają na postrzegany poziom bezpieczeństwa energetyki atomowej, opinie respondentów są podzielone, ale częściej optymistyczne niż sceptyczne. Przeważająca część badanych uważa, że najnowsze technologie pozwalają na budowę bezpiecznej dla otoczenia elektrowni atomowej (42% wobec 33% będących przeciwnego zdania), jak również, że w Polsce do jej budowy wykorzystano by najnowsze dostępne technologie (42% wobec 28%). Analogicznie, ponad dwie piąte ankietowanych (42%) jest zdania, że polscy specjaliści z tej dziedziny posiadają odpowiednią wiedzę i umiejętności, by sprawować nadzór nad elektrownią atomową, natomiast więcej niż jedna czwarta (29%) ma co do tego wątpliwości. W stosunku do pomiaru sprzed dziesięciu lat, który został przeprowadzony niedługo po katastrofie w Fukushima, odsetki badanych wyrażających *a priori* zaufanie do technologii oraz kompetencji obsługi elektrowni jądrowych pozostają względnie zbliżone. Jedynie nieco więcej osób niż wówczas wierzy w umiejętności i wiedzę osób, które nadzorowałyby pracę elektrowni. Wyraźnie ubyło natomiast głosów sceptycznych – główną rolę odegrał najprawdopodobniej czas, który już minął od tego zdarzenia – a przybyło osób niemających wyrobionej opinii w tych kwestiach.

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem:

Stosunek do budowy elektrowni atomowych w Polsce jest w znacznym stopniu kształtowany przez opinie respondentów na temat nowoczesności i bezpieczeństwa dostępnych technologii oraz kompetencji osób, które miałyby je obsługiwać. Na stanowisko w tej sprawie najsilniej rzutuje przeświadczenie o istnieniu technologii gwarantujących bezpieczne dla otoczenia funkcjonowanie elektrowni.

TABELA 5

	Stosunek do budowy elektrowni atomowych w Polsce		
	poparcie	sprzeciw	stosunek nieokreślony
	w procentach		
Czy, Pana(i) zdaniem, najnowsze technologie jądrowe pozwalają na wybudowanie bezpiecznej dla otoczenia elektrowni atomowej?			
Tak	80	13	7
Nie	7	86	7
Trudno powiedzieć	14	44	42
Czy, Pana(i) zdaniem, do budowy elektrowni atomowej w Polsce wykorzystano by najnowsze technologie jądrowe?			
Tak	67	24	9
Nie	19	72	9
Trudno powiedzieć	18	49	32
Czy, Pana(i) zdaniem, Polacy posiadają wiedzę i umiejętności niezbędne do sprawowania nadzoru nad elektrownią atomową?			
Tak	66	24	10
Nie	20	70	10
Trudno powiedzieć	20	50	30

Wprawdzie większa część Polaków uznaje, że rozwój energetyki jądrowej jest konieczny, jeśli Polska planuje odchodzić od węgla, lecz nadal przeważa sprzeciw wobec budowy elektrowni atomowych na terenie naszego kraju, choć jednocześnie – co warto podkreślić – jego skala zmniejszyła się w ciągu ostatnich trzech lat na korzyść poparcia dla tego kierunku transformacji energetycznej. Przeważająca część badanych ma pewne zaufanie do bezpieczeństwa technologii, które zastosowano by w polskich elektrowniach jądrowych, a także do kwalifikacji personelu, który by nadzorował ich funkcjonowanie. Na przestrzeni 10 lat wyraźnie zmniejszył się też odsetek respondentów powątpiewających w te czynniki, stanowiące o bezpieczeństwie funkcjonowania elektrowni atomowych. Nadal jednak – trend w tym przypadku jest dość stabilny – większość ankietowanych nie chciałaby mieszkać w pobliżu elektrowni atomowej, co również można uznać za jeden ze wskaźników poziomu obaw związanych z energetyką jądrową.

Opracował

Michał Feliksiak

TABELA 1

		Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?			Liczba osób
		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		39	45	16	1156
Płeć	Mężczyźni	55	33	11	547
	Kobiety	25	55	20	610
Wiek	18–24 lata	49	34	17	116
	25–34	52	32	16	195
	35–44	39	47	14	223
	45–54	37	47	16	177
	55–64	31	56	13	191
	65 lat i więcej	34	47	19	254
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	48	18	468
	Miasto do 19 999	41	42	17	143
	20 000 – 99 999	42	43	15	251
	100 000 – 499 999	45	43	12	171
	500 000 i więcej mieszk.	47	40	13	123
Wysztalcenie	Podstawowe / gimnazjalne	24	52	24	187
	Zasadnicze zawodowe	35	52	13	272
	Średnie	39	45	16	368
	Wyższe	52	35	13	329
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	34	13	147
	Średni personel, technicy	57	32	11	40
	Pracownicy adm.-biurowi	33	51	16	86
	Pracownicy usług	36	46	18	77
	Robotnicy wykwalifikowani	51	38	11	106
	Robotnicy niewykwalifik.	23	61	16	43
	Rolnicy	33	50	16	53
	Pracujący na własny rach.	62	28	10	78
	Bezrobotni	37	44	19	22
	Emeryci	31	51	18	304
	Renciści	28	56	17	60
	Uczniowie i studenci	47	32	21	60
	Gospodynie domowe i inni	27	54	20	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	39	40	20	161
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	44	10	109
	sekt. prywat. poza rolnict.	52	36	12	312
	prywatnym gosp. rolnym	30	52	18	53
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	30	58	11	80
	Od 1000 zł do 1499 zł	31	57	12	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	36	46	18	178
	Od 2000 zł do 2999 zł	44	43	13	183
	3000 zł i więcej	54	33	12	155
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	54	14	68
	Średnie	34	48	19	460
	Dobre	44	42	14	628
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	56	21	59
	Raz w tygodniu	36	49	15	391
	1–2 razy w miesiącu	34	44	22	147
	Kilka razy w roku	44	41	15	256
	W ogóle nie uczestniczy	48	40	13	272
Poglądy polityczne	Lewica	48	38	14	259
	Centrum	38	49	13	271
	Prawica	44	42	14	402
	Trudno powiedzieć	19	55	26	180

TABELA 2

		Czy zgadza się Pan(i), czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że rozwój energetyki jądrowej w Polsce jest konieczny, jeśli chcemy odchodzić od energetyki opartej na węglu?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		44	37	19	1155
Płeć	Mężczyźni	58	30	12	546
	Kobiety	32	43	25	609
Wiek	18–24 lata	54	33	13	114
	25–34	53	29	17	197
	35–44	44	38	18	222
	45–54	42	41	17	177
	55–64	40	41	19	191
	65 lat i więcej	37	38	25	254
Miejsce zamieszkania	Wieś	39	40	22	470
	Miasto do 19 999	46	38	16	143
	20 000 – 99 999	45	34	21	249
	100 000 – 499 999	50	34	17	170
	500 000 i więcej mieszk.	53	37	10	123
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	26	49	25	186
	Zasadnicze zawodowe	42	40	19	272
	Średnie	45	34	21	366
	Wyższe	56	31	13	331
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	33	10	146
	Średni personel, technicy	61	28	11	40
	Pracownicy adm.-biurowi	42	35	23	88
	Pracownicy usług	40	36	24	77
	Robotnicy wykwalifikowani	52	35	13	106
	Robotnicy niewykwalifik.	26	55	19	42
	Rolnicy	48	37	15	54
	Pracujący na własny rach.	56	31	13	78
	Bezrobotni	43	40	17	22
	Emeryci	36	39	25	303
	Renciści	38	42	20	60
	Uczniowie i studenci	51	31	17	59
	Gospodynie domowe i inni	35	46	19	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	45	32	24	162
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	39	12	109
	sekt. prywat. poza rolnict.	53	33	14	311
	prywatnym gosp. rolnym	45	38	17	54
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	37	53	10	80
	Od 1000 zł do 1499 zł	40	42	18	139
	Od 1500 zł do 1999 zł	40	37	22	178
	Od 2000 zł do 2999 zł	51	38	10	183
	3000 zł i więcej	56	32	12	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	53	17	67
	Średnie	42	39	20	460
	Dobre	47	34	18	628
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	23	46	31	58
	Raz w tygodniu	41	37	22	394
	1–2 razy w miesiącu	46	34	19	146
	Kilka razy w roku	47	35	18	255
	W ogóle nie uczestniczy	51	37	12	271
Poglądy polityczne	Lewica	52	32	16	257
	Centrum	43	40	17	274
	Prawica	48	35	17	402
	Trudno powiedzieć	30	43	27	179